

עולים לתרופה

מפרד"ס התורה ומשדה החסידות

בס"ד, ערב שבת קודש פרשת משפטים
כ"ג שבט תשפ"ה - שנה ל' גליון א' אתנ"ו

הדלקת מנורה	17:51	19:01	19:26
אנטווערפן	17:12	18:19	18:41
לונדון	17:05	18:16	18:38
וועסקליף	17:17	18:27	18:46
מאנטשעסער	17:11	18:15	18:41
ווינ	17:47	18:59	19:20
אמסטרדם	17:41	18:47	18:13
ציריך	18:04	19:11	19:36
פאריז	17:34	18:43	19:09
בעלזא			

מפריז החודש: ראש חודש אדר ביום שישי ובשבת
המולד: ביום המשי' בערב בשעה 19:02

בסיוע קרן יקר למרדכי לע"נ הרה"ח ר' מרדכי ב"ר מאיר אריה ז"ל רייז ז"ל מרת רחל פרומט ע"ה בת הגה"ח ר' אברהם עני רומעלט ז"ל

פלאות עדותיך

עדיף שיכה את חבירו בידיים מאשר יכהו בסתר/ כששון ועין לקו - נפטר גוף העבד מעונש עבדות/ עבירה שנעשית ברבים עונשה גדול ביותר/ "אמת קנה" - כיצד?

וכי ייבון אנשים והכה איש את רעהו (כא, יח). דברים נוראים כתב הרבי ר' יהונתן אייבשיץ ז"ע ב"פתארת יהונתן", וז"ל: "הנה המחלוקת בעונותינו הרבים גורם רעה, ויש שמכה הכאה בידו ממש בעת ריבו, ויש שמשלשן על רעהו ומכה רעהו בסתר, וזה גרע מהכאה בידיים, כי להכאה בידיים יש רפואה, ולמלשינות אין רפואה. ולכך רמזה לנו התורה: 'כי ייבון אנשים' - יותר טוב שיכה את חבירו, כי בזה 'שבתו יתן ופא' יפא', מה שאין כן בלשון הרע, דאין תרופה להכאה שלו, והבן".

וכי יכה איש את עין עבדו וגו' לחפשי ישלחנו תחת עינו וגו' לחפשי ישלחנו תחת שנו (כא, יז). כתב 'דבינו בחיי' טעם הדבר שהעבדים יוצאים דוקא בשן ועין, הוא, 'מפני שלא נשתעבדו אלא בשן ועין, שאומר (בראשית ט, כב) 'ורא חם אבי נכנע את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ', ראה בעיניו והגיד בפיו, ונתקלל על זה: 'ארוך כנען עבד עבדים יהיה לאחיו' (שם פסוק כה), וכיון שלקו האברים החוטאים נפטר הגוף מעונש עבדות".

ובפירוש רבינו עובדיה מברסטרוא כתב: "חם אבי נכנען חטא בעיניו שראה ערות אביו, וחטא בן שחוק עליו שינוי והלעיג לו".

לא תהיה אחרי רבים לדעות ולא תענה על ריב לנטות (כג, ב). איתא בש"ך (ע"ה): "לדעת" כתיב, יש אומרים שאם רבים נתועדו לעשות עבירה, לא תהיה עמדם, כי העבירה שנעשית ברבים עונשה גדול, ואולי אם לא נתלית עמהם היו נמנעים מלעשותה, ונמצא שההקטאת את הרבים - שאין לו תשובה (יומא פז), ולזה אמר: 'לדעות' - לאחרים. ולא תענה על ריב, לא תאמר לא אומר להם שיטו מן הדרך שהם בה, כי לא ישמעו לקולך, כי אתה יחיד והם רבים ונמצא שאתה מכשילם יותר שיעשו במזיד, אבל אם תרצה להטותם מן הדרך תקבץ עמך רבים, ובה כשיראו שרבים באים עמך כנגדם יטו' וכו'. עו"ש.

עכ"פ משמע מדבריו שהעונש בעבירה ברבים הוא מטעם שהוא מחטיא את הרבים, אמנם ב"פיה עינים" (לבעל "פה תואר, דרושים ע"ה", פ"ד דברים) כתב: "כי איכות החטא יותר בהיותו בכנופיא, כל דרך שאמר 'אין דומה מעטים העוסקים במצוה לרבים' וכו' וכן הענין בחטא" וכו'.

וכדבריו מצינו גם להמב"ט (בית אלקים) שער היסודות פרק מט: "וכמו שאינו דומה יחיד העושה את המצוה לרבים העושים אותה, ששכר כל אחד גדול יותר מערך השכר המגיע ליחיד העושה אותה לבדו, כן אינו דומה יחיד החוטא, בפרט בעון עבדות, וזה, לרבים החוטאים בה' וכו', עו"ש. וז"ל 'חם סופר' ע"ה" פ"ד בהעלותך ע"ה מו ד"ה א"ג: פ"ד קרח ע"ה קמח ד"ה רב לט"ו.

מדבר שקר תרחק (כג, ז). עובדא מאלפת מביא השל"ה הק' בתוך דבריו (שער האמוניות אות ד, דרך ארץ), בזה"ל: "... והנה פה בירושלים עיר הקודש תוב"ב היה רגיל אצלי חסיד גדול מחסידי עליון מהספרדים, ואם היו נותנים לו כל חללי עלמא לא היה מוציא ח"ו מפיו דבר שאינו אמת בבירור. וסיפר לי מנהג אביו, בעודו היה נער הוא ואחיו, ובא קובלנא שנעשה איזה ענין שלא כהוגן, אמר [האב]: מי שידה על חטאו ויאמר אמת, אזי אמחול לו, רק יזהר מהמים והלאה שלא ישנה באוולתו, ואיזה שיכפור, ואני אחקר ואדרוש שאחו בשקר וכפר, אזי אעשה לו עונשים בכפלי כפלים. וכן עשה, מי שהודה, מחל לו ותנו לו מתנה עוד איזה מטבעות בעבור שהודה באמת, ולהאחר ששקר, ענשו בעונשים גדולים. כך היה מגדל בניו במדת האמת והיה קונה האמת במטבעות, לקיים 'אמת קנה' (משלי כג, ג), ונעשה בבנו החסיד הנ"ל טבע האמת עולמית".

1. ומקור דבריו הוא במדרש (ב"ר לו, ה; תנחומא פ"ד נח אות יג), וראה ביבעל הטורים רמז פ"ה בפרשה הדין. ובספר 'אמרי נועם' (חיזושים עמי"ס ברכות מרבנו הגאון מוילנא זצ"ל, ברכות ה) איתא, כי לפי זה מן הדין לא היה צריך העבד לצאת לחרות אלא דוקא כאשר ילקו שניהם, השן והעין, שהרי שני אברים אלו פעלו בעבירה, "אלא שהקב"ה עושה חסד שהעבד יוצא באחד מהן".

2. ומסיים: "וכל ערום יעשה בדת, אך יגדל בניו במעשים טובים ובצדקות ובחסידות ובכל מדות ישרות".

מעשה רב

"רק בעיניך תביט..."

בשר ודם כמוני, הפיל עליך חרדה כה גדולה בהסתכלות אחת בלבד, על אחת כמה וכמה וכל שכן מלך המשיח, שכוחו כוח עליון, הלא רק בעיניו יביט, וממנו יודעונו ויהרדו כל יושבי תבל" - - -

"כעת כבר מאמין אנכי בביאת המשיח", הודה הרופא הנדהם, והצדיק אותה לו לגשת למלאכתו. ימים ספורים לאחר מכן, ביום כ"ג שבט תרנ"ד, בעודו יושב על הרכבת, בדרכו חזרה לביתו נאזה קודש, השיב מרן את נשמתו הטהורה ליוצרה, ובין מנין היהודים שנכחו במעמד יציאת הנשמה, נמנה גם אותו רופא.

כשסיפר בנו כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ד מבעלזא זי"ע את המעשה, היה מפמיר: "אבי ז"ל הקפיד לבדוק שהרופא יאמין גם בביאת המשיח, כדי שבשעת הסתלקותו יהיו נוכחים עשרה אנשים יראים, המאמינים בביאת משיח צדקנו".

אוהיות מהכימות

את אימתי אקלח לפניך ואתי את כל הטע וגו' (כז, כ). כשאלס הו"ק בעצמות הכולל כרוך הוא בלחם ומחוק עלמו מן הקרקע, אזי הוא נכנס בהקב"ה, כי שמו של הקב"ה הוא נקרא 'אמת', וכשנסס על הקב"ה נקרא על האדם אזי אימתי מוטלת על הכוונה. וזה: "את אימתי אקלח לפניך", וז"ל, כשתלך בלחם, אזי שמו של הקב"ה נקרא על האדם, 'זהמתי את כל הטע', וז"ל, שתפול פתקך על כל העמים, כשילדו ש"ס ה' נקרא עליך וכלו ממך" (דברים כה, י). כ"ל.

על מעשה נורא זה שידוע ומסופר בלשון חסידים, שאל פעם המושמש בקודש והובאי הרה"ח ר' שלום פויגל ז"ל את נבדו כ"ק מרן אדמו"ר מהר"א מבעלזא זי"ע, והוא אישר שאכן כך היה מעשה.

ואין סיפור זה, אלא כמו חוליא הזקה ההותמת את שרשרת הסיפורים הנוראים מימי חייו עלי אדמות של אורנו צדיק, שהיה עובד את ה' במידת היראה ובמידת האמת, ולא חת מפני איש כי אם מפני פחד ה' ומהדר גאווה, ומכה זה היו פניו הקדושות מטיילות תמיד חרדת קודש ופחד נורא על כל סביביו, עד שכל הבא במדיצתו התמלא יראת רוממות ובואו לו הרהורי תשובה, ובכך היה הצדיק מכותיק את הדינים, ומקרב את ישראל לאביהם שבשמים.

♦ הרה"ח ר' משה וויטמאן שליט"א עפ"י: 'אור הצפון' קובץ קד

על ערש דוי, בבית הרפואה שבעיר הבירה וויען, שכב ראש גולת אריאל כ"ק מרן אדמו"ר רבי יחזע מבעלזא זי"ע. לאחר שטבל במקוה, הוכנס מרן זי"ע אל חדר הניתוחים, אמר וידיו בדהילו ורחימו, והכין עצמו בהכנה דרבה לקראת הניתוח הקשה, אשר בעקבותיו נפתל אחר כך לגנוי מרומים.

הרופא המומחה שנבחר לבצע את הניתוח, היה יהודי, אך דא עקא שהוא נמנה עם משפחה מתבוללת, ולכן, כטרם נגיש אל המלאכה, וכבר אחו ידו באומל, ביקש מרן לשוחח עמו, על מנת לבדוק אם מתקיימים בו שלושת התנאים שעליהם הקפידו הוא ואביו כ"ק מרן אדמו"ר 'השר שלום' מבעלזא זי"ע, בכל עת שנתנה רשות לרופא לטפל בהם, ואלו הם: א. שתהא לו אמונה בה'; ב. שלא יהיה בתול אחר המונן; ג. שלא יהיה זולל וסובא.

"אמור נא", פנה מרן מהר"א זי"ע לרופא, "האם הגך מאמין כבורא עולם?"

"בוודאי, רבינו", השיבו הרופא, "אני מאמין באמונה שלימה".

שאלו מרן עוד: "והאם אתה מאמין גם בביאת המשיח, אשר עתיד להיגלות ולגאול את ישראל במהרה?"

הרופא נשתהה קמעא ואז השיב בכנות: "האמת היא, שבזה אין אמונתי שלימה כל צורכה, כי נשגבה מבינתי נבואתו של זכריה הנביא ע"ה, בשני כתובים הבאים כאחד, ואשר נראים כסותרים זה את זה, בפסוק ראשון הוא אומר שהמשיח יהיה 'עני ורוכב על חמור' (זכריה ט, ט), ואילו בפסוק השני נאמר שעתידי הוא למלוך כמלך העולם ועד סופו - 'ומשלו מים עד ים ומנדר עד אפסי ארץ' (שם, י). הא כיצד יתכן שעני ורש שכזה, ימיל אימה ופחד על כל אומות העולם, ויגאל את ישראל מידם, ככח גדול ובורע נטויה?" - - -

הדבר יצא מפי הרופא, ומרן זי"ע לא הוציא הנה מופיו, אלא הגביה את ריסי עיניו הארוכות, ושילח לעבר הרופא מבט חודר ונוקב חדרי בטן. דממה השתררה בחדר, ופחד נורא ואיום נפל על הרופא, אימה אחזתו, וסכין הניתוח נשמטה מידו הרועדת. כעבור רגעים הפטיר מרן ואמר לרופא: "אם יבוא על הברכה ידידנו החשוב לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה פטרון הוצאת העלים לתרופה העולמית הרה"ח ר' אברהם צבי חיים רייז שליט"א לכבוד יום כ"ג שבט - יומא דהילולא קדישא דרבנן של כל בני הגולה כ"ק אדמו"ר מרן מהר"א מבעלזא זצוקללה"ה הוא ימליץ טוב בעדנו וזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

אמרות שהורות

תפילות בדמיע מפיכות רצון וממחות העוונות
מלאכת דומעך לא תאחר (כב, כח). "כתב הרב רבי מנחם הבבלי (ספר שעמי המצות) לית מאן: כלל הגדול, שהבקשה והתפילה והיודו כשהם בדמיע, לא תאחר להפיק רצון, שברית כרותה היא ששערי דמעה לא נעצלו (ברכות לב); לכך: 'מלאכת דומעך לא תאחר, עכ"ל".

ש"ת חק' (דרך חיים ותוכחות מוסר, מט)

מלאכת דומעך לא תאחר. יש אומרים, שתלעה עצמך ותרכה בכביה ותוריד דמעות שיעור מחוי העוונות, שהעונות נקראים 'אבנים', שנכשל בהם, ועליהם אמר (איוב י, יט): 'אבנים שהקו מים; אבני נגף שהקו מים הם מימי העין שהן הדמעות, לא תאחר' – עד זמן הוקנת, כי אולי לא יהיה בהם שיעור למחות.

על האדם להכניע את היצר הרע בשכל ובהרנה – עד שיהא לו לעזר לעבודת ה'

כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעוזב לו עוזב תעוזב עמו (כב, ה). ר"ל דרשו הגוף, ומשחתים את גופם, שבעליו עמו, אז מרחיב לעזור לו, אבל אם הלך לו, ואמר לו הואיל ועליך מצוה, איך זקוק לו.

ויש לפרש, 'דיש בני אדם ההלכמים עם יצרם המסית אותם לרדוף אחר תאות הנאות הגוף, ושוכרים את גופם כמנופים גדולים, כדי לשכר תאות הגוף, ומשחתים את גופם, כדי לפמור מציצה' האוחז והבוק אל הגוף, ואחר כך כשרוצים לעבוד השי"ת, אי אפשר להם לעבוד בלי גוף, ולא בזה הדרך בחר ה', כמו שכתבתי בפסוק (דברים ו, כב) 'לא תוכל כלותם מהר פן ירבה עליך חית השדה; עיי"ש, אבל האדם צריך ללחום עם יצרו, ולשבר הגוף מעט מעט, בהרנה ובשכל, ושלא להשחית את הגוף לגמרי, ובשכל ובתבונה יעשה מלאמה עם היצר, ואדרבה, ככחות היצר יעבוד השי"ת, ויעשה מציצה יצר הטוב, כמו שכתבתי במקום אחר (ועל כפ"ר שמת עדיף יועץ משה ויאמר הן לא יאמינו)'.
וזהו: 'כי תראה חמור שונאך', הוא היצר הרע, הדבוק ומושל על הגוף, 'רובץ תחת משאו', רצ"ל שתעמום על הגוף סינופים

אמירה נעימה

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא, א). ובתרגום: 'ואלין דיניא די תסדר קדמיתון'.

הנה, 'פסח הוא חסד, ממתיק הדינים, וזה שנתלה המן ביום ב' דפסח, אחר שאכלו על הכמר מצה', נומריקון: מ'כ צ'רה ה'צילם (ע"פ תהלים נד, ט), נמתקו כל הדינים, והמן נתמק המקמרה, ידיע לישראל בישא, כמאמרם ז"ל (מגילה יג); נתלה על העין.

וזהו הרמז: 'אלה המשפטים' – הדינים יומתקו, על ידי 'תשים' – נומריקון: ש'בעת ימים תאכל מצות (כג, טו). וזה מכון בתרגום: 'ואלין דיניא' – יומתקו, ידי תסדר קדמיתון – תערוך סדר ותאכל מצה ותינצל מכל הצרות'.

אמרי חיים (עמ' שלח)

ושהוד לא תקח כי השוחד יעזור שפאך, רצה ויפלא דברי צדיקים (כב, ה). ובפרשת שופטים כתוב (דברים טו, יט): 'שלא תקח שוחד כי השוחד יעזור עיני החכמים ויפלא דברי צדיקים'.

שינה הכתוב בלשוננו, פעם אמר 'חכמים' ופעם 'צדיקים'; והענין הוא, כמו שנאמר (דברים יג, טו) 'דרשת ודקרת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר', ואיזה חילוק הוא בין 'אמת' ל'נכון' וכו', ויש לבאר הענין 'כי הדין צריך לשני דברים: אהר, שיהיה בקי בתורה לידע הדין לאשורה; והשני, שיהיה בקי בישונו של עולם ולהבין בהכמה דברי העדים ובעלי דינים אם ננים דברים ואין בפרם עוולה. כי אם יהיה בקי בתורה (ולא בעניני הבריות), אם ישענו שקר – על כרחם ידונם לפי דבריהם, ואם לא יבין רמאותם – יהיה הדין אמת לאמתו ולפי דבריהם, ואם לא יאמינה של תורה' וכו'.

וזהו שנאמר: 'כי השוחד יעזור עיני החכמים', ויכי השוחד יעזור פקחים', כי 'חכמים' – הם בתורה, ו'פקחים' – הם בעניני העולם וכו', ואמר אף שהדין יהיה בקי בשני אלו, שיהיה חכם ופקח – מכל מקום השוחד יעור עיניו.

ביאור הנ"ל על משלו (כב, יב עני"ש וכן מ"ש בפסוק ו, ו' וע"ע בביאורו לשר השירים ג, ה' ולש"ע א, יז)

הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל

גדולים, אשר תכבד עליו עד שהוא רובץ לגמרי, ואינו יוכל לעשות רע וטוב, וחדלת מעוזב לו, לא תעשה כן, אלא 'עוזב תעוזב עמו; רצ"ל שתעזור את הגוף, ותקל הסגופים גדולים, רק מעט מעט בהדרגה ובהשגחה שלא תשחית אותו, ובהמשך הזמן, בעזר השי"ת, תראה לעשות מן היצר הרע יצר הטוב, וככחות והתלכחות היצר הרע תעבוד את השי"ת".

בני ישראל השיגו מעצמם את רצון ה' אבל רצו לשמוע מפי המלך

ויקה ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע (כד, ז). איתא בגמרא (שבת פח, א): 'בשעה שהקדימו ישראל 'נעשה' ל'נשמע' יצתה בת קול ואמרה להן, מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר (תהלים קג, כ): 'ברכו ה' מלאכי גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברשעא עושי' והדר ל'שמעו'".

וצריך להבין הכוונה באמירת בני ישראל 'נעשה' קודם ל'נשמע', וכן הענין שהמלאכים מקדימים עשייה לשמועה, וי"ל, הדנה כתיב (משלי טו, טו): 'באור פני מלך חיים', וכאשר המלאכים שישנה הארת פני המלך ב"ה, מכה מעשיהם של בני ישראל שיעשו רצונו של מלך ב"ה, הם יודעים מתוך כך שרצונו כביכול להשפיע עתה טובות וברכות לישראל, ומיד הם מכינים את עצמם להיות מוכנים ללכת בשליחותו של הקב"ה, רק שעדיין אינם יכולים לעשות כלום עד שתנתן להם רשות. וזהו: 'עושי דברו', היינו שהמלאכים עומדים הכן לעשות דברו י"ש 'נעשה' ו'נשמע' מלפני ישראל, אלא שמוכרחים 'לשמע בקול דברו', כלומר, להמתין עד שישמע את צווי הקב"ה ללכת לעשות. כענין זה היה גם אצל בני ישראל כמעמד הר סיני שהיתה בהם דעת עליון והשגיו את הרצון העליון ב"ה מה שיצוה להם (ע"י קדושת לוי' קדושה ראשונה לפרום), אלא שהיו רוצים לשמוע כל זה מפי המלך, כדי שיהיו מצווים ועושים, שהרי 'גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה' (כ"ק פ"ג), ולכן הקדימו 'נעשה' ל'נשמע', כלומר, אנו יודעים את רצון המלך ומוכנים לעשותו מיד, אך רצוננו שיהיה 'נשמע' מפי המלך, כדי שנהיה מצווים ועושים. וזה שאמר הקב"ה: 'מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בי', והיוני שגם אצל המלאכים ישנה בחינה זו, כאמור. כ"ק מר' מהר"ש מב'עלזא ז"ע

המור השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם וגו' (כג, כ-כא).

כתב בספר 'נחלת בנימין' (מצוה סא) בשם ספר 'תורת חכם' דראוי לפמור את בני ישראל מודנות ושגנות, מטעם היותם שומרי שבר על התורה, שהרי היא ניתנה לנו לעבודה ולשמרה, והקב"ה עמנו במלאכתנו, לשמור רוחנו בקרבנו, והא כתוב (לעיל כב, ד) 'אם בעליו עמו לא ישלם'. והנה, נפקט בש"ע (ת"פ ס" שפ"ו): "האומר לשלוחו: צא והשאל עם פרתי, אינה שאלה כבעלים".

וזהו: 'הנה אנכי שולח מלאך לשמרך בדרך', כי עד עכשיו הלכתי לפניכם לשמרכם ונפמרתם משגנות מטעם שמירה כבעלים, ומעתה אשלח מלאך, ולכן: 'השמר מפניו אל תמר בו', כי לא תוכל להפטר מטעם שמירה כבעלים, וסוים: 'כי לא ישא לפשעכם', רצ"ל, כי אפילו למאן דכבר שלוחו של אדם כמותו והוי כשמירה כבעלים, מכל מקום בפשיעה מודה החייב, דבפשיעה איכא למאן דאמר דאפילו כבעלים חייב, ואין צריך לומר על ידי שלוחו, ותרתיו קולא לא עבדי. יד אנכי שלום

וברך את לחמך ואת מימך והסירתי מחלה מקרבך (כג, ח). יש לפרש, לפי מה דאיתא במדרש (קה"ר א, יג) 'אין אדם מה החצי תאוותו בידו, יש לו מנה רוצה מאתיים', וכן אמר שלמה (משל י, ה) 'באש ו'עשיר אל תתן לך'. ופירש בזה המהר"ם ש"ף (דרושים נחמדים סוף מ"ס הל"ק), דהיינו אל תתן לך שניהם ביחד, כי המקבל עשירות, אדרבא, כל מה שיש לו – הוא מנכס כפליים, והוא עושר ורש ביחד, ואינו מסתפק במה שיש לו, וזה חכם שלמה שלא יתן לו ה' עשירות כי אם בצירוף מדת התפקדות, ולא יקנא בשל אחרים.

והנה, אם ברכו ה' לאדם בעושר, אוי נותן לו גם מדת התפקדות, שיהא שמה בחלקו ובעושרו, וכמו שפירשו: 'ברכת ה' היא תגשיר' ולא יזקף ע'צב ע'קות' (שם י, כב), שלא יהיה לו ע'צב וצער ולא יבקש יותר, ותמידו יהיה שמה בחלקו, והנה, הקנאה היא מחלה לאדם, ותמידו יש לו הולת אהבה להוסיף עוד ממון ורכוש. וזהו שהבטיח כאן הקב"ה, שיברך את לחמם ואת מימם, אבל גם יתן להם מדת ההתפקדות, והסירותי מחלה מקרבך" – מחלת הקנאה ששוכנת בקרב לב האדם. שערי שמחה לבעל הישבט סופ"ר זצ"ל

יתרון דעת

"ולקחתם אגודת אזוב" (ד)

סוד רומיזי האזוב – סולתו ומעלתו
להמתקת הדינים/ מהגאים שנהגו: להניחו על השולחן בעת הסעודה; לאכלו עם דבש; לכשלו ובער"ש – בפרט בימי השובבים" – לרחוץ בו פניו ידיו ורגליו

... מצויה כי אזוב מורה על קדושת ישראל בהכנה ועונה, ולכן המצוה לקחת אזוב לטהרת המצוה, וכן הוא מסוגל להבריה כחות הרעים, ומרומז בזה שאם איש ישראל יש לו הכנה ועונה, מבירח הימנו כל הכחות הרעים, והנה 'אזוב' הם אותיות 'אזב', וההפך הוא רק במבטא, כי על ידי שמבטאן 'אזוב' בחול"ם הרי כאילו נתוספה בו ו"ו, מה שאין כן בז"ב, וזהו שאזוב מורה על המשכת קדושה, כיון שיש עמו אות ו"ו המורה על זה, ויש עמו הכנה ולכן מועיל לכל מיני טהרה.

וגרמז עדי כי 'אזוב' במילואו עם כולל המילואים מספרו תרכ"ח כמנין ב' פעמים שד"י, דמציונו (כ"ד מו, ג) למה נקרא שד"י – 'שאמר לעולמו ד"י', שלא יתפשטו כחות הגופניים והגשמיים יותר מהראוי, וכן שיש די באלוקותו, כי די לאיש ישראל שיש לו א-ל גדול, ולכן אע"פ שישאר רואים כל הצרות והפגעים שעוברים עליהם, מחזיקים עצמם בזה שדי לנו שזכינו אל-ל גדול ונורא, ועי"ז הקב"ה ממתיק מעלינו כל הצרות וכו'.

מדבר קדש (בפרשתנו, עמ' י. עו"ש. וראה עוד שם בספ"ר פנחס עמ' רנב)

... ומכל האמור יש לתת טוב טעם לאמור על השלחן מזמור הנ"ל ('מזמור לדוד ה' רועי', תהלים כג), חוץ מגוף הטעם שצריך האדם להתפלל על מזונו, כי ידוע מכוונות השלחן לכוון שמות 'אזוב', והנה יש טעם לכוונה זו, כי סולת אזוב היא להרחיק החיצונים, גם גימטריא חב"ו שם הביכור שמכר ניצוצות קדושות מהמאכל. ויש עוד לתת טעם, כי אזוב מורה על שפלות ועונה, ובכלל מאכל שהאדם אוכל לא ראות שלא יבוא עמו ח"ו לבחינת גאות, וכמ"ש (דברים ח, יד): 'ואכלת ושבעת ורם לבבך', לכן המלאכה לכוון שמות 'אזוב', ולזכור עי"ז מדות העונה והשפלות, כי גם ענין הברכות מורים על בחינת עונה שמדה ומברך למי שאמר יהיה העולם, ומעיד כזה על יחודו ואחדותו והכל מאתו יתברך, ומהו הטעם יש לכוין באכילתו, כבחינת אזוב שמורה על שפלות כ"ל.

לכן נכון לומר גם כן על השולחן מזמור הזה שמדבר שם מעניני הדשאים ('בנאות דשא' וגו'), על ששאו קל-וחומר בעצמם (ע"י חולין ט:). אם אילנות שהם גדולים וכו' אנו שקטנים וכו' (ע"י פירוש"ש שם), הרי שהחזיקו בעצם גדולת העונה ועל ידי זה נתקנו האילנות, כמו כן צריך האדם לזרז עצמו ולהחזיק עצמו במדת הדשאים מדת עונה, וביותר בעת האכילה אשר בניקל יוכל האדם ח"ו לבוא לבחינת גאות כ"ל, ועל ידי זה יתקון חסא האדם שהיה על ידי אכילה ויתקון האילן עץ הדעת טוב ורע, ולכן צריך האדם להתפלל בעת אכילתו 'ה' רועי לא אחסר' שלא יימשך ח"ו אחר המאכל וכו'. גם לפי זה הוא טעם נכון מה שמצונו שמצות הזיה בטמאי מפני היה באבוח וכו'... ומהו הטעם לקחו אזוב ממני הדשאים גם כן לטהרת המצוה וכו'.

הנותן אמרי שפר להרה"ק רבי ישעי' הריץ מדינבו ז"ע (מנחת דף ע"ג; ועי"ש באריכות)

לא יהא אדם קפדן בסעודה (א"ח"ס קע סע"ו). איתא במגילה (דף כח): 'שאלו תלמידי את ר' זירא במה הארכת ימים, אמר להם, מימי לא הקפדתי בתוך ביתי וכו', ועו"ש. וזהו טוב טעם למה שכתב הרמ"ז בפירוש הוזהר ח"ב (דף ע"ג) אזה משה האר"ל שיהיה הדם תמידי על שולחנו שורש אזוב הנקרא אוריגאנו, כי אזוב רמו לעונה, כמו שאמר ז"ל, וכמ"ש כ"ז הרב 'מדבר קדמות' ('הרחי"א') מערכת א' אות כ' עו"ש, והנה האר"ל ש'חלק ג' בקונטרס נפש שפלה דף ק"ח, א' עו"ש, ועל כן יהיה תמיד על השולחן אזוב לזכרון העונה, ובה לא יבא ולא יהיה להיות קפדן (פירוש, כעסן) בסעודה.

יפה ללב להגאון רבי יצחק פאלאגי זצ"ל (ח"ג ס"ק קע אות ב)

... וראוי שינה המלה על השלחן עד אחר ברכת המזון, דהשלחן דומה למבוא, וכתב (קניא"ב, יג) 'על כל קרבן תקריב מלח', וגם הוא מסוגל להגן מן הפורעניות. ויש נהגין להניח על השולחן כלי שיש בו אזוב, וכן כתוב בשם רבינו האר"ל, ומנהג יפה ונכון הוא, דהאזוב הוא סוד היסוד' הנקרא 'צדיק', סימן לדבר 'שצדיק על שולחן יבאו', ועין בוהר הקדוש האנינו דף רצ"ז ובביאור שם (מקדש מלך"ש) בענין האזוב. ועו"ש.

כן א"ש חי (שנה א' פ"ר אמור אות י')

... והנה מכאן יש ללמוד שטוב לאדם לאכול אזוב, דהיינו יערב האזוב עם הדבש ויאכלנו, ויברך עליו 'שחל', וכובר ידעת כוונת הברכה של 'שחל', כי היסוד' נקרא 'כל', וה'מלכות' נקראת 'דבר'. גם יזהר תמיד להניח אזוב על שולחנו, וכמו שיבאר רבינו האר"ל זצ"ל, וכל זה הועיל לתיקון פגם היסוד. גם יבשל האזוב במים, ויחזק באותו המים פניו ידיו ורגליו בערב שבת, ויותר יזהר בכל זה בימי השובבים"ם.

עטרת תפארת לה'בן אש חי' זצ"ל (כתר מלכות אות קח)

יומא דנשמתא

כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע יומא דהילולא כ"ג שבט (תרנ"ד)

לקט עובדות מאלפות, שיחות קודש ואמרות טהורות

עינים עזובות:

"ארשום כאן מה שאירע עם אחי [הגה"צ רבי שמעון ליכטנשטיין אב"ד לענינין] בעל ש"מ המאר"ן ז"ל בהיותו ילד קטן, שפעם אחת כשהיה אבינו [הגה"צ רבי ברוך בענדיט ליכטנשטיין הי"ד אב"ד קראסנא והגלילות] ז"ל בצל קדושת מרן הרה"ק מהר"י זצ"ל בבעלזא וכתב על הפיתקא שמות של הילד השני? (אחי ז"ל היה השני מצאצאיו). והשיב לו אבי בתמורה: הלא כתוב בפיתקא עירו ושטף את הילד וכמעט נטבע היה מספיק לשוב לביתו קודם שבת היה נוסע, והרב הני"ל חיוק אותו ודיבר אל על לבו והניח דעתו. ובמובא ש"מ"ק התפעם רוחו שנית, ולא נח עוד דעתו, ומיהר לנסוע הביתה.

אבי ז"ל נתבלה מאד, והטה עצמו להביט בפיתקא שביד הרב ז"ל לראות אולי היה משהו כבתיבת שם בנו שמעון, הרב ז"ל משך את ידו עם הפיתקא ולא הרשה לו לעיין. וזה היה ביום חמישי בשבת סמוך למנחה, והיה אז בבעלזא הרה"ק [רבי חנני' יו"ט ליפא טייטלבוים אב"ד סיגוט] בעל 'קדושת יום טוב' זצ"ל, ורספר לו אבי ז"ל את המקרה, ואמר לו אבי, שבאם הזמן היה מספיק לשוב לביתו קודם שבת היה נוסע, והרב הני"ל חיוק אותו ודיבר אל על לבו והניח דעתו. ובמובא ש"מ"ק התפעם רוחו שנית, ולא נח עוד דעתו, ומיהר לנסוע הביתה.

בגם שמעון, שביום ה' סמוך למנחה (ממש באותה שעה שנתן אבי ז"ל את הפיתקא כני"ל) בא הילד מתלמוד-תורה לביתו, לעבור בנחל שבין התי"ת לביתו, ופתאום בא שטף מים רבים מהרים הגבוהים שסביבת עירו ושטף את הילד וכמעט נטבע במים, וסמוך לשם דר איש בשם ר' זלמן אונגער ע"ה, ונראה לו דמות אדם שנטבע בנחל, וקפץ במהירות ועלה בידו להציל את הילד, והיה לפלא!"

ש"ת שמו המאר - בהקדמה מאחיו הגה"צ רבי הילל ליכטנשטיין זצ"ל אב"ד קראסנא

תפילה שהיא בשלימות מתקנת את זו שלא היתה בשלימות

פעם נסע כ"ק מרן מהר"י ז"ע אל חדרך, והגיע זמן תפילת שחרית, ונכנס לכפר אחד כדי להתפלל, אולם כ"ק מרן ז"ע אמר שעדיין אינו מוכן לתפילה, וגם המקום לא היה ראוי להתפלל בו. והמשיכו בסביעה לכפר נוסף, וגם שם לא היה מקום להתפלל, וכך היה גם בכפר השלישי.

כשהגיע לכפר נוסף כבר התאחרה השעה, ובלית ברירה התפלל שם כ"ק מרן ז"ע על אף שהמקום לא היה כדבעי, והתמרמר כ"ק מרן ז"ע על כך שהתפילה לא היתה כהוון.

לאחר מכן אמר כ"ק מרן ז"ע לעצמו, שהוא מקבל על עצמו שבגזע השלישית מרחי יתפלה את תפלתו בשלימות, ואז תתקן למפרע גם התפילה שהתפלל היום שלא בשלימות.

ופירש ארז את הפסוק בתהלים (ז, ה): **בוקר** תשמע קולי **בוקר** בעוד ה' ואצפתי, ולכאורה צריך להבין כפל השלשון 'בוקר' 'בוקר'. ולפי האמור יתפרש: ה' **בוקר** תשמע קולי" כמו שהוא, על אף שאינו בשלימות, כי "**בוקר**" - בבוקר המחר, "אערך לך ואצפתי" - אכין את עצמי לתפילה בהכנה דרבה כדבעי ואקוה שאז תהא תפילתי בשלימות, ואז תתקן למפרע גם התפילה שלא היתה בשלימות.

ובדרך זו ידוע פירושו של כ"ק מרן מהר"ש ז"ע בפסוק בפרשתנו (בא, ה): **שש שנים יעבוד וצ' שנים יצא לחפשי**, הדקדוק הוא בשביעיות, אבל הכתיב הוא **וּצְבֻעָתָהּ**, והיינו, כי בשש שנות העבודות אין העבד יכול לעבוד את קונו בשלימות, ואמנם אם יעבוד את קונו בשלימות 'בשביעית' לאחר צאתו לחפשי, אז יוכל לתקן למפרע את כל שבעת השנים, הן שנה זו והן שש שנות העבודות שקדמו לה.

מיני קודש - מ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מבעלזא (ס"א תשמ"ה; כ"ג שבט תשס"ו)

"אזכרה אלקים ואהמיה"

סיפר הגה"צ רבי לוי יצחק מצעהלים זצ"ל:

בעת שהתגורר אבי הגה"ק בעל הערוגות הבשם' זצ"ל בטשארטא, טרם התעלה לשמש כרועה נאמן בישראל, הזדמן לו לשחות בעם בוועין לרגל מסחרו. סמוך לבית מלונת התאכסן באותם הימים כ"ק מרן מהר"י מבעלזא ז"ע, והחליט אבי זצ"ל עלות וליראות בהיכל קדשו.

השעה היתה אז קרובה לצאת הלילה, וכיון שנהג אבי לערוך מדי לילה יתיקון חצות, נבדק היה בדעתו, אם ילך תיכף אל מרן או שמא ידחה את ביקורו לזמן אחר. אמר ואמר ללכת אל מרן ופסע אל עבר הדלת, אך תוך כדי הילוכו חזר בו ושב לחדרו פינימה. כך נשנה הדבר כמה פעמים, עד שבסופו של דבר הלחיל לצאת ולקבל את מני מרן, בתקוה איתנה שעוד יוכל לשוב לביתו לפני שחצות.

ישראל, כי אולי לא יסכים לזה, ואהיה מתיירא לעבור על דבריו. והרב הקדוש ז"ל היה אומר 'תורה' ערב פסח בעת ביעור חמץ, ובכל הסעודות ביום טוב, ולא שמעתי כלום, מחמת שישבתי רחוק ממנו. אך ביום אחרון של פסח, שחל אז בשבת קודש, בסעודה שלישית שנמשכה אז זמן מרובה בלילה, צוה הרב הקדוש את המשמש להשתיק כל האנשים שהיו שם, כדי שישמעו דברי תורתו. והרב הקדוש אמר אז בקול רם תורה זו בזה השלשן:

יפה את רעיתי כתרצה נאווה בירושלם אימה פנדלות (שיר השירים ו, ז), הנה ארץ ישראל, ובפרט ירושלים, הם מקום מוכשר לעבודת השם יתברך, ויכולין לבוא שם למדרגות גדולות. ואמר הפסוק **יפה את רעיתי**, דוא קענטסט דא אויך שייך זיין והגד יכול להיות גם כאן יפה, **כתרצה** - באלד דוא וועסט נאר וועלין (אם רק יהיה לך רצון), **נאווה בירושלם** - און דוא קענטסט אויך שייך זיין וויא אין ירושלים (הוכל להיות יפה כמו בירושלים), **אימה פנדלות** - און א ראייה דער צו פון דור המדבר (וראייה לכך מדור המדבר) שחלכו במדבר במקום טומאה, ונעשו זגלים זגלים, כדגלים של מעלה. הרי לך מזה, שגם כאן יכולין לעבוד את השם יתברך. עד כאן.

ויואין ספק, שכונתו בדברים אלו, רק היה רק עלי, שאמרתי להעלים ממנו את נסיעתי, והוא פלא. ואני, מחמת גודל כסופי לסייע לארץ ישראל, ומחמת ילדותו שחיב בי, לא נכחתי בפניו, למנוע מחמת דבריו אלו, רק עשיתי, לסייע דרך מדינת רומניא. ונבואי שמה, בעיר העתיק, נפילתי בצרה גדולה, מאיזה סיבה, ולא ראיתי מנוא להינצל ממנה. ואמרתי לבני, כי דברי הצדק עם רשעים, ובגלל זה נענשתי. ולכן קבלתי עלי לחזור, והשייית עשה לי חסד, שנעשה לי דרך הצלה, ועל ידי השתדלות רב מאחינו בני ישראל הנדיבים שם, נצלתי וחזרתי לביתי.

"ויכול מקום, אין ללמוד מזה על כלל הנסיעה לארץ ישראל, כי נודע דרך הצדיקים, שאמרתי תורתם לפעמים רבות הוא רק לפאת השומעים בדבריהם, ונמצא הזמן והמקום שצריך להתנהג בו שמבררים בתורתם, אבל לא לדורות ולכל בני אדם. וכן דבריו הקדושים אלו, לא היה רק הוראת שעה, ורק לדידי, ורק באותו זמן, אבל לא לצאר בני אדם, או בזמן אחר..."

דרך הצדיקים - להנ"ח רבי אברהם שצחק יעלין זצ"ל - בעמח"ס יארך אפים (פיעטרקוב תע"ב, פרק ו אות א)

שני כסויים על הראש - יראה עילאה ויראה התאה:

"שמעתי מפני כ"ק אחי שליט"א (מרן מהר"א ז"ע): הצדיק רבי יצחק צבני ראטצערסדאפער ז"ל (מייסד הקהילה החרדית באנטווערפן), לאחר שהתקרב לחסידות בעלזא, חפץ היה לשנות את מלבושיו למלבושים חסדיים ('פופוליש') וללבוש ספאדיק ומכנסים לבנים, ושאל את כ"ק זקניו ז"ל (מרן מהר"י ז"ע) לעשות כן, ולא תתיר לו, כיון שאם יהיה לבוש באותם אדם כמו יהודי המקום, יוכל להשפיע עליהם ולהדריכם בדרך ישרה, אבל אם יהיה מיוחד במלבושיו וישונה מאנשי המקום, מי יתרועע עמו ומי יגש אליו, ולכן יישאר במלבושיו בכדי שלא להרחיק מעליו את אנשי מדינתו.

אלא שאמר לו כ"ק זקניו ז"ל, שילך עם כובע כפול (כ"יפה מתחת לכובע גדול), כיון שהיבית יוסף' בלכות ציצית (סי ח) מביא מנהג זה, וכותב שפסיוו זה מכניע את כל האדם ומביא לידי ריאת שמים, וכדאייתא בסוף מסכת שבת (קט: ד) דהמרה ליה אימיה לרב נחמן בר יצחק, כסי רישך כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמיא. ועיין שם במהרש"א (י"ח גילוי רישא: "ואימיה רב נחמן בר יצחק הוסיף ללבוש בגלמא, כדי שיהיה לו כובד אפי משום דר' יצחק", עכ"ל). **ויראה עילאה ויראה התאה, ולכן הכניסו שעל הראש כפול**.

פרשת מרחשן - כנתי כ"ק מהר"ם מבילגוויא ז"ע (הושב ביאר הצפוני קובץ כב מדור זמן גרמא)

"באתרא דתבעי" מועילה תשובה על חילול השם / דרשת התעוררות

"כבוד קדושת זקני ז"ע [מהר"י] מבעלזא צעק פעם אחת לפני הארון קודם כל-נדרי, דהנה דוד המלך ע"ה אמר (תהלים קיט, ט) **שמר מפחדך בשרי** וממפשטך ראתי, דצריך להבין לשון 'בשרי'. ואמר שיכול להיות הפירוש, דהנה איתא ביומא (פא) **רבי מתיבא בן חרש** לרבי אלעזר בן עזריא: **שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש. אמר: שלשה חלוקי ורשובה על כל אחד ואחד וכו', אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כח תשובה לתלות ולא ביה"כ לכפר ולא בישורין למרק, אלא כולן תולין ומיתה ממרקת** וכו'. ואמר, דלכאורה מאי הוי נפקא-מינה לן בזה דאינו מכופר בעון חילול השם עד המיתה, כיון דהמיתה מכפרת ומי גבר יריחה ולא יראה מות, וממילא יבוא לעולם העליון נקי.

ואמר, שהמיתה אינו כן, דהנה ידוע שצריך להיות תשובת המשקל, וממילא כמו שהיה בכוחו עם גבורתו בעת עשיית עבירה רח"ל, הבשר והגוף ביחד עם הנשמה, כן צריך להיות בעת התשובה. ומשום הכי אעתיק בעת המות, ברע התפירות הנשמה מהגוף והבשר, הן אמת דהנשמה נתתן עם המיתה, אבל לא הבשר והגוף. ומשום הכי דוד המלך ע"ה, שהיה עניו ביותר, כמו שאמר (תהלים כב, ז) **ואיני תולעת ולא איש**, אזי היה מוחלט בדעתו שאינו נקי מחטא של חילול השם, שאינו מכופר עד המיתה, אמר במרירות לבו: **שמר מפחדך בשרי**, כלומר דהבשר יש לו פחד ויממשטך יראתי, דהבשר יש לו פחד ומממשטך הגדול, אבל אמת דהנשמה היא לה תיקון עם המיתה, אבל בשר מתפחד שלא ישאר חלילה בני תיקון.

ואמר בסיום דבריו הקדושים: אבל יש לנו תקוה, דבעת הזאת שאנו צריכים לטהר עצמנו לפני הקב"ה, כנאמר (ויקרא טו, ט) **כי ביום הזה יכפר עליכם** מפני חילול השם. ואם אנו אומרים בעל פה לפני הקב"ה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש בלב נשבר, ואינו מתמרמרם לפניו: רצונו לקיים כי ביום הזה יכפר עליכם מפני חילול השם. ואם אנו אומרים לפני הקב"ה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש אמת דהנשמה שאין להם תיקון בחינתו חלילה, כי מאוד קשה לאיזה בני אדם נקלות עצמם מחטא של חילול השם, אזי יכול מזה עצמו שאומר ה' חלוקי כפרה לפני הקב"ה, ובתוכן העבירה של חילול השם שמתקן בעת המיתה, אזי יכול לתקן עצמו לפני הקב"ה בחינתו עם הדיבורים אלו עצמן, כדאייתא (ע"י מנחות ק): **כל הוסיק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וכתוב (וישע, ה): וישלמה פרים שפתינו, ועל כן אמר, דזה הוא הפירוש וינשלמה' ד' חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש, כלומר עם הדרשה לית לך, ומצינו ד'דבעינו' הוא לשון בקשה, כדכתיב (ישעי נא, יא) **אם תבעינו**, כלומר, באתרא דלא מבקשין מהשיי"ת, עצמו בעת חיותו, עכ"ל הקדושה, ודפח"ח.**

ואמר עוד, שזה הוא הפירוש ש"ש יומא הני"ל (עס): **היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אגא אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יחיבנא דמי לאלתה**, ופירש"י: ואנשים אחרים לומדים ממנו. אמר אביי: לא שנו אלא באתרא דלא תבעי, אבל באתרא דתבעי לית לך, ומצינו ד'דבעינו' הוא לשון בקשה, כדכתיב (ישעי נא, יא) **אם תבעינו**, כלומר, באתרא דלא מבקשין מהשיי"ת, אבל אם מבקשין ממנו על דרך הני"ל אז מוחל הכל"י.

דרשות מהר"א להר"ק רבי נחום אהרן וזקן בהר"ק רבי אריה לייבש ממאגרוב ז"ע - בנו של מרן מהר"י ז"ע (עמ קמ)

עלי הדרף

ענין שנלמד במסגרת "דרף היומי"

מסכת סנהדרין

אדם שנברא על ידי ספר יצירה - למה אין בו משום איסור שפיכת דמים
רבא ברא גברא (-על ידי ספר יצירה" וכו' ר"ש), שדריה לקמיה דרבי זירא, הוה קא משתעי בהדיה ולא הוה קא מחדר ליה (-שלא היה בו דיבור), אמר ליה, מן חבריא את (-מן הנבראים על ידי החברים אתה), הדר לעפרין (סו:).

מגוש שפיכת דמים, וכתב "דהכי דייק קרא (בראשית טו, ט) 'שופך דם האדם באדם דמו ישפך', דוקא אדם הנוצר תוך אדם, דהיינו עובר הנוצר במעי אמו, הוא דחייב עליה משום שפיכת דמים, יצא ההוא גברא דברא רבא שלא נעשה לבני אשה". ומשמע מדבריו, שלאדם הנברא על ידי ספר יצירה הגם שיש לו זין אדם, אבל לבני אדם איסור שפיכת דמים קבעה התורה שאין חייבים עליו מיתה, כנדרש מפסוק "שופך דם האדם באדם" וכו'.

הרה"ק מראדון זצ"ל בספרו 'סדרי טהרות' (אהלות פ"א ה, א) כתב: "אכן באמת לפע"ד תמוה היאך מותר להרגו, כיון שיש לו חיות ודמות תבנית אדם מנא לן דלא מיקרי אדם, ואין בו איסור שפיכת דמים, ודרשת החכם צבי ז"ל מקרא ד'שופך דם האדם באדם' הוא תימא בעיני, ולפי דרכו אנו למדים דעל אדם הראשון לא היה איסור שפיכת דמים אם היו הורגין אותו (-שהיו היה יציר כפיו של הקב"ה ולא יליד אשה), דבר תימא הוא לומר כן על יציר כפיו של הקב"ה, ובאמת לא נמצא דרש זה ולא בש"ס ולא בשום מדרש ממדרשי חכמינו ז"ל".

לאמתו של דבר מציון דרש כזה במסילתין (טו:), לגבי ענין אחר, והוא כפי שיטת רבי ישמעאל שכן נח חייב גם על הריגת עובר במעי אמו, ותנא קמא נחלק עליו, ואמרו בגמרא: "מאי טעמיה דרבי ישמעאל, דכתבי 'שופך דם האדם באדם דמו ישפך', איהו אדם שהוא באדם, הוה אומר זה עובר שבמעי אמו, ותנא קמא (דס"ל בן נח פטור על הריגת עובר, מה ידרוש בפסוק זה), תנא דבי מנשה הוא, דאמר כן מיתה האמורה לבני נח אינו אלא חנק, ושדי ליה האי 'באדם' אסיפיה דקרא ודרוש ביה הכי, 'באדם דמו ישפך', איהו שפיכת דמים של אדם שהוא בגופו של אדם הוה אומר זה חנק". הרי שרבי ישמעאל דרש מכך דרוש אחר לגמרי, ולא לפטור מחיוב מיתה למי שהרג אדם שלא נוצר במעי אמו, וגם לדעת התנא קמא נקשה היאן רבי יוסף ענגיל זצ"ל בספרו 'בית האוצר' (ה"א כלי יאת א, א), כי לפי החכם צבי היה ראוי ליישב דעת תנא קמא שגם כן סבירא ליה דרשה זו, בכדי לפטור ההורג בן אדם שלא נוצר במעי אמו, ולכן סבירא ליה שכן נח חייב על הריגת עוברין, אלא מאי, מכאן מוכח דלית לן דרשה זו של החכ"צ".

ובעיקר נידון זה כבר דן הרמ"ק בספרו 'פרדס הימונים' (שער היחלות שער כד פ"ג), ונבוא את דבריו כלשונם - הגם שיש בהם דברים נשגבים מבינתנו - וז"ל: "ובזה יובן מה שאמרו במסכת סנהדרין, 'רבא ברא גברא וכו', אמר ליה, מן חבריא את, תוב לעפרין, ופירש"י שם, שעשה זה רבא בהתעסקותו בספר יצירה, והדבר הזה קשה, וכי יעלה על הדעת, שיש בכח להוריד נשמה ונפש ורוח בגוף האדם, והנה הדבר הזה כפי התמיהות שיהיה כח ביד האדם להוריד נשמה מלמעלה על בריאה חדשה, אפילו שתהיה בריאתו בכח אלפ"א ביתול... ועוד במאמר רבי זירא ימן חבריא את תוב לעפרין", נמצא ח"ו כשופך דמים לחזרת הנשמה ההיא בבושת פנים עשוקה ורצוזה לפני קונה בלי שום השלמה".

וכתב: "אלא בהקדמתנו זאת (ה"ש לעיל) יובן הכל, כי כאשר אותם החכמים מקבצים קיבוץ העפר ההוא, ועל ידי חכמתם בהעסקותם בספר יצירה יבראו בריה חדשה, הנה הבריה ההיא שהיא בצורת אדם יתקבצו חלקיה, ויתעלו למעלה בהתקרבם אל מחצבם ומקורם, ואיך נגד היסודות ההם האור הראוי להם כדמיון קבוץ חלקי הבהמה, ולא שיהיה בה נשמה ולא נפש ולא רוח אלא חיות בעלמא, עם היות שהיא מעולה מחיות הבהמה מפני תכונת טבעה וטבעה, שהיא משוכח מצורת הבהמה, ותקרב יותר אל מקור האור מהבהמה, והנה בחזרת הגוף ההוא אל יסודותיו אין לו כי אם נמיתת הבהמה, שיתפרדו החלקים ויחזרו אל העפר ממש כשהיה, כי עפר הוא ולא עפר יש, ולכן לא נתן עיניו בו להמיתו, כי אין לו מיתה בעצם אפילו כבהמה, אלא חזרתו אל העפר כרגע, והיסודות מתפזרים ומתפרדים, והיינו דקאמר ליה 'תוב לעפרין', ולכן אין במיתתו והריגתו שום עונש כלל כמו שאין עונש בהריגת בהמה כמבואר".

ואמנם כן מביא החיד"א ב'צוארי שלל' (הפטר פ"ת ואתחנן): "ואפשר במה שמעתי משה הראשונים (עי' מהרש"א בח"א בסוגיא), שפירשה במה שאיתא בסנהדרין דף ס"ה 'רבא ברא גברא שדריה לקמיה דר' זירא הוה קמשתעי בהדיה ולא הוה קמהדר ליה א"ל מן חבריא את הדר לעפרין', ופירש"י, רבא ברא גברא על ידי ספר יצירה שלמדו צרוף אותיות של שם, 'ולא הוה מחדר ליה' שלא היה לו דיבור... דהגם דבאיהו צד מה גם הצדיקים יכולים לברוא אדם ובהמה, כמי ש' דברו נעלא תלתא, מ"מ אין זה ההשואה, דהנוצר על ידי אדם... הכיבא ורואי אם יכול לדבר, כי מה שיכולים לעשות הוא גוף, אבל דיבור הוא (-הקב"ה) לבדו יעשה, כי הנה הדיבור בא מכח נשמה, דכתיב (בראשית ז, ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים', ותרגום אונקלוס 'והות לרוח ממלא', ובאדם הוה שתי יצירות, אחד אבריו וגידיו ועורקיו וכו' כמו בהמה, ואחרי כן יצירה שנית - ויפח נשמת חיים... והנשמה מראה פעולותיה בדיבור. ובהכי ניהא, דיצירה הראשונה יכולים הצדיקים על ידי ספר יצירה לברוא אדם ובהמה כאברים וגידים וכו', אבל היצירה שנית ויפח באפיו נשמת חיים, שמכוחה בא הדיבור ואפשר מבלעדי ה"ו [וכן האריך בזה במדבר קדמות' (מעי' אות זך), ואף דברי קטן החסד לאנבהם (מעין ד דהר ל) שכתב כדברי הרמ"ק, ומ"מ אין בו משום דמים, כי אין בו דין אדם כלל, והריהו כבהמה בצורת אדם] (עי' 'נשמת חיים' וכו' א"ר"ה סי' נה סק"ד; 'סדרי טהרות' שם בארוכה; 'דרי תשובה' סי' סק"ד); 'קונטרס דברי חלומות' לרבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל אות ו).

עלי אורה

אורחות חיים הלכה למעשה

כיצד לנהוג כשקשר היו"ד בתפילין של יד אינו לצד פנים

שאלה: איטו יד, שמניח תפילין ביד ימין (שהיא יד כחה' שלן), וקשר היו"ד של היד עשוי באופן שיהיה לצד הלב, מה הדין, כשאין לו תפילין כי אם מני שמיני איטו, או איפכא - מי שאינו איטו ואין לו רק תפילין של איטו, או מי שמניח תפילין על שתי ידיו משום ספיקא, ואין ידו משגת לקנות שתי תפילין של יד - א' ליד ימין וא' ליד שמאל - האם ככה"ג יכול להניח התפילין, הגם שאין הקשר לצד הלב?

תשובה: לכתחילה אין יכול להוציא את הרצועה מן המעברתא אשר בה הרצועה, ולהפכה ולשימה בצד השני, ויציא ויעשה כן, כדי שתהיה היו"ד בצד הסמוך ללב, ואע"ג שהיו"ד מהופכת לית לן בה. ואם אינו יכול להוציא הרצועה, משום שהוא מהודקת מאוד [כך בדרך כלל המעברתא ששם הרצועה עוברת הוא לצד הכתף והבית הוא לצד היד, ובניד"ד היפוך, שיהא הבית לצד הכתף והמעברתא לצד היד, ואם יש לו לחוש שהבית אם מונח למעלה יפול לצד מטה ולא יהא מונח על היד יכול להדקו עם הרצועה וזו היא הקשר של יד לצד הלב] אזי יכול להניח את התפילין של יד כרגיל, ואע"פ שא לא יהא הקשר לצד הלב, וביעני יצא (עני תשוי' חלת שבעה סי' מא, הובא במצות השקל סי' כו סי'ג, באה"ט סי' כו סי"ג) בשם השבות יעקב, קיצושיע' סי' י"ט; ערוה"ש סי' כו סי"ז; כ"ח"ח סי' כו סי"א ובביאור הלכה סי' כו סי"ג ד"ה המנהג הנכון; חיי אדם כלל יד סי"א, ועיי'ש בגשמת אדם סק"ג).

הלכות שונות בדנין טבילת כלים

שאלה: פקק וכיסוי של צלוחית או בקבוק וכדו' שעשוי ממתכת, האם צריך לטבולו?
תשובה: א. נראה דצריך טבילה, דהנה איתא בשו"ע (יו"ד סי' קס"ה) דכיסוי שכופין על הפת לאפנתו אין צריך טבילה, אבל כיסוי קדירה צריך טבילה, ומבואר בפרי תואר (שם סק"ט) שכיסוי התנור שאופין בו הפת - פקק משום שלא יצא החום דרך הנקב מנסים את הנקב שבתנור - אין צריך טבילה, משום שכיסוי זה אינו אלא כעין משמשי משמשי של הפת, ואינו בכלל כלי סעודה, אבל כיסוי של קדרה, שמכסים את הכלי בשעת בישול, צריך טבילה, לפי שהתבשיל, המרק וההבל, עולה למעלה ונוגע בכיסוי בעת שמפעפע למעלה, והווי ליה כקדירה עצמה (עיי"ש בפרי חדש סי' טו ובביאור הרמ"א שם סי' טו). ועיי"ש בערוה"ש סל"ב דה"ה כיסוי של תינוק צריך טבילה, כיון שגם תינוק מפפע למעלה, וע"פ זה לפי דין בניד"ד, לא מבעיא אם הבקבוק עם המשקה הוא נוגע ונוגע בפקק, דודאי צריך טבילה, ואפילו אין המשקה מגיע עד הפקק, מ"מ כשנמנע את הבקבוק נוגע המשקה בפקק, וכן אם הבקבוק בשכיבה ובאופן מאוזן - נגיע המשקה בתוך הבקבוק עד הפקק ונוגע בו, א"כ צריך פקק טבילה.

ב. שטובל כלי עם הכיסוי שלו מברך 'על טבילת כלים' - בלשון יחיד, אע"ג שכאשר טובל שני כלים מברך 'על טבילת כלים' בלשון רבים (עי' יו"ד סי' קכ"ט), משום שהכלי עם מכסהו נחשבים ככלי אחד, שכל אחד משמש עם השני.

ביעניב אם בירך על כלי אחד 'על טבילת כלים', או בירך על כלים הרבה 'על טבילת כלים' - יצא, כי הברכה אינה על כלי זה בלבד. (וראה בערוה"ש (שם סי' קכ"ב) דחמננה פשוט אצלנו לברך גם על כלי אחד 'על טבילת כלים' [וכן אי' בכנסת הגדולה ובמארי מ"ס ע"ז דף ע"ב ע"ב ד"ה הברכה, וכן משמע שם בריטבי"א ד"ה הו"ה]).

ג. טבילת כלים - מדינא סיגי לטבול פעם אחת (כמש"כ בהגהות אשרי ע"י פ"ה סי' לה), אבל נהגו לטבול שלש פעמים, ואפשר שהטעם הוא עפ"י דברי הראשונים שכתבו בטעמא דמילתא שצריך לטבול כלי שקטן מנכרי, כדי להוציא הכלי מטומאת נכרי ולהביאו לקדושת ישראל (עי' בריטבי"א מ"ס ע"ז דף ע"ב בשם הרמב"ן), וכשם שגר שמתגיר חייב טבילה כשיצא מטומאת עכו"ם לקדושת ישראל. והנה, בטבילת גר איתא שטובל ג' פעמים (עי' שו"ת הר"י ת"ר סי"ג), א"כ הוא הדין בטבילת כלי, כשיצא מטומאת נכרי, נהגו לטבול ג' פעמים, אבל מדינא ודאי סיגי בטבילה אחת.

מאת: הגה"צ רבי שמאי קתה הכהן גראס שליט"א

עלי ספר

זמירות לשבת המבואר - כל בו לסעודת שבת, כולל: מבוא נרחב על ביסודות ושורש הזמירות לשי"ב בדברי חז"ל ובספרי ובוה"ק, תולדות מחברי הזמירות; סעודות השבת ומצוותיה; 'הזמירות המבואר' - תמצית פירוש המילות בביאור משולב ומאיר עינים; 'כותרות ביאור' ו'הזמירות' - תוכן הפיוטים מסודרים בקיצור נמרץ בתחילת כל פיוט ועוד; 'מסקי הלכות' הליכות והלכות לסעודת שבת בשילוב מנהגי קודש בשפה ברורה ומתומצתת - אשר לפילא לערוך הרחיק' ו'פתלי הולצר שליט"א מחו"ר כולל אגוד בביתר; 'פניני הזמירות' - ליקוט נפלא מדברי חז"ל ומדוושם של הראשונים ומצוף אמרם של אחרונים; 'אוצר סגולות' נפלאות מסודרו אל סדר יום השבת. נערך בידי רב אמן הגה"ח ר' אברהם נגזל זצ"ל, ועתה יצא לאור מחדש בהידור רב ובעריכה נאה באותיות גדולות מאירות עינים על ידי צאצאיו שליט"א, בירת עליות תשפ"א (תצ עמ').

רזא דשבת איהו שבת - אוצר ידענות וענינים פנימיים פנימיים עריכות לעימות אור השבת; ליקוט נרחב מספרי הראשונים והאחרונים, תלמידי הבעש"ט הקי' ז"ע ותלמידי תלמידיהם בלשון קדש, וכולל עשרות ענינים ומאמרים מספרים שאינם בהישג יד אשר נשארו סגורים וטמונים מעין כל. נערך ונסדר בטוב טעם ודעת באופן הטהור לכל נפש על ידי הרח"ו ר' אלעזר עקיבא בייעטה שליט"א, ואף חיבר לטהור קונטרס נפלא 'אבני ברקת' ובו מאמרים רמוזים יקרים על פניב דקדושת השבת מאת הגה"צ רבי ברוך מאסקאוויטש שליט"א כ"ק אדמו"ר מיאמפאלי מאנסי יצ"ו. יצא לאור ברב פאר והדר על ידי הוצאות אביר יעקב, מונטרטאל תשפ"ד (תקנף עמ'). [הפצה: 'אור הספר']

תודותינו וברכותינו לתנונת ואלו שנדבו הוצאת הגיליון לזיכוי רבבות מאח"ב

<p>לעילוי נשמת הרה"ג ר' שלמה יודא ב"ר צבי ז"ל שווייצער רב ביהמ"ד 'דרכי נועם' - מאנסי נלב"ע ביום כ"ז שבט תשע"ה תהא נשמתו צרורה בצרור החיים</p>	<p>הרה"ח ר' דוד מרדכי דאמען שליט"א לרגל שמחת איוטיו הבת תחי' עב"ג החתן היקר כמר משה נחום פריעדמאן י"ו - בן מח"ר הרה"ח ר' אשר זאב שליט"א - לונדון למזל טוב ורוב נחת דקדושה</p>	<p>המחונתנים החשובים הרה"ג ר' שמשון הלוי בארד שליט"א לרגל שמחת נישואי הבן החתן היקר כמר יהודא הלוי י"ו</p>	<p>הרה"ח ר' ישראל (בר"א בהגרא) ווינד שליט"א לרגל שמחת ה'בר מצוה' של בני בן היקר כמר הצל י"ו בהיכנסו לעול התורה והמצוות למזל טוב ורוב נחת דקדושה</p>
<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' יהודה ליב (ר' לייבל צינץ) ב"ר יעקב שמואל ז"ל לאנצוטה - אנטווערפן נלב"ע ביום כ"ה שבט תשע"ט תהא נשמתו צרורה בצרור החיים</p>	<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' יעקב ב"ר אהרן ע"ה אדלער נלב"ע ביום כ"ח שבט תשס"ט תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי חתנו הרה"ח ר' אלטר אסטרייכער שליט"א</p>	<p>הרה"ח ר' משה י. ב. קליין שליט"א לרגל שמחת נישואי הבת תחי' למזל טוב ורוב נחת דקדושה</p>	<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' משה יהודה לייב ב"ר אברהם בנימין ביינוש זצ"ל אוירבך נלב"ע ביום כ"ו שבט תשפ"ג תהא נשמתו צרורה בצרור החיים ז"ל השאיר וש"ק, נא ללמוד לעילוי נשמתו</p>
<p>לוכר עולם יהיה צדיק לע"נ רב האי גאון רבי דוד משה ברבי יצחק אייזיק ליבערמאן זצ"ל גאב"ד קהילת 'שוומרי הדת' - אנטווערפן נלב"ע ביום כ"ה שבט תשנ"ב לפ"ק תהא נשמתו צרורה בצרור החיים והנצח על ידי מוקיר זכרו הטהור הר"ח ר' שלו' אילאוויטש שליט"א</p>			